

و اما بعد... پرورش استعدادهای درخشان

علی اکبر عبدالرشیدی

سازمان ملی پرورش استعدادهای درخشان بیست سال پیش، با نام خلاصه شده «سپاد» کار خود را آغاز کرد. این سازمان در آغاز در مجموعه آموزش کودکان استثنایی شکل گرفت، یعنی کودکان با استعداد درخشان و صاحب بهره هوشی بالا را در کنار کودکان کم توان و ناتوان از بقیه کودکان جدا می کرد.

«سپاد» ابتدا (در سال ۱۳۶۶) در کرمان، همدان و تهران آغاز به کار کرد و در طول بیست سال گذشته، بی صدا و آرام به کار خود ادامه داد. حتی روز چهارشنبه گذشته هم جشن بیستمین سالروز تأسیس این سازمان بی صدا و دور از جنجال برگزار شد.

در این مراسم به جزویر آموزش و پرورش که ریاست حقوقی هیئت امنای این سازمان را بر عهده دارد و تعدادی از دوستان ایشان، بقیه در سپاد به اصطلاح «خودی» بودند. دکتر حسن حبیبی عضو سابق هیئت امنای سپاد با این که اخیراً در هیچ مناسبتی شرکت نمی کند و ترجیح می دهد کمتر در مجامع عمومی ظاهر شود، خود را به این مراسم رساند تا به سهم خود از دست اندرکاران «سپاد» قدردانی کند. در مراسم یاد شده، ظاهرآ نه خبرنگاری دیده می شد و نه ضبطی برای پخش از شبکه های صدا و سیما صورت گرفت. تنها دو عکاس حضور داشتند که یکی از طرف سالن برگزارکننده و دیگری از سوی «سپاد» دعوت شده بودند. اینها را نوشتم تا به این نکته برسیم که گویا سازمان پرورش استعدادهای درخشان در کشور ما هنوز با برخی ملاحظات و مضائق روبرو است. به یاد دارم که زمانی

«سپاد» منتهم بود که با آموزش ویژه، به استعدادهای درخشان کشور نسبت به بقیه دانش‌آموزان «بی‌عدالتی» روا می‌دارد. روزی «سپاد» منتهم شد که ماشین پرورش نیروهای مستعد برای دانشگاه‌های خارج از کشور شده است. با این همه «سپاد» به راه خود ادامه داد. در دهه ۱۳۷۰ رونق سپاد رو به تزاید گذاشت و با همه مضائق یاد شده ظرف سال‌های اخیر، شاهد توسعه کسی مدارس تحت پوشش این سازمان به بالاتر از صد باب مدرسه در نقاط مختلف کشور بوده‌ایم.

«سپاد» بر آن است تا دامنه آموزش‌های ویژه استعدادهای درخشان را تا عمق مناطق محروم هم توسعه دهد و اگر کودک مستعدی در نقطه محرومی هم وجود دارد، تحت پوشش قرار دهد. به همین علت، امروز حتی شاهد افتتاح مدرسه شبانه روزی این سازمان در مناطق عشایری هم هستیم.

استعدادهای درخشان در هر جامعه‌ای و در همیشه تاریخ مورد توجه جوامع بشری بوده است. امروزه توجه به استعداد درخشان در جهان فقط محدود به آماده کردن جوان برای رفتن به دانشگاه نمی‌شود. استعداد درخشان یا همان تیزهوش برای ساختن جامعه، برای تصدی امور مدیریتی، برای اندیشه‌پردازی، برای کار آفرینی و برای ایجاد تحول در یک جامعه تربیت می‌شود.

اگر قرار است جنبشی نرم‌افزاری در کشور با بگیرد و نهضت تولید علم رونق یابد، قطعاً استعدادهای درخشان کشور در صف اول این حرکت مورد نیازند.

پرورش استعدادهای درخشان فقط در حیطه آموزش رانمایی و دبیرستان و تنها در رفتن به المپیادهای جهانی و یا تصاحب رتبه‌های اول کنکور دانشگاه‌ها خلاصه نمی‌شود آرمان‌های «سپاد» باید در دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی هم مورد عنایت باشد.

استعداد درخشان در حقیقت ذخیره‌ای خدادادی متعلق به یک جامعه است و باید برای بهره‌رسانی به جامعه در سطوح مختلف پرورش داده شود. به قول صاحب‌نظر، کودک و جوان معمولی می‌کوشد که گلیم خود را از آب بیرون بکشد؛ در حالی که استعداد درخشان در یک جامعه باید بکوشد غریق‌های جامعه خود را نجات دهد.

پرورش استعداد درخشان فقط در آموزش ریاضی، فیزیک و احتمالاً شیمی هم خلاصه نمی‌شود. یک تیزهوش می‌تواند در حیطه ادبیات، در حوزه معرفت و علوم انسانی، در زمینه‌های دیگر مسائل اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و امثال آن حضور فعال پیدا کند.

پرورش استعداد درخشان فارغ از هویت، موقعیت و وضعیت اجتماعی والدین شکل می‌گیرد. فراموش نکنیم که میرزا تقی خان امیرکبیر و سلف او قائم‌فرمانی فرزندان آشیزهایی بودند که در یک نگاه محدود تبعیض‌آمیز و «کاستی» ۱۶ هرگز نباید بیشتر از یک آشیز موفق از آب بیرون می‌آمدند. اما آنها استعدادهای درخشانی بودند که بدون در نظر گرفتن موقعیت پدرانشان باید پرورش پیدا می‌کردند

و در جامعه خود ایفای نقش می‌کردند.

احساس می‌شود جامعه ما هنوز وجود استعدادهای درخشان خود را باور نکرده است. رسانه‌های داخلی هنوز نسبت به خلاقیت‌های دانش‌آموختگان «سپاد» که در عرصه بیونیکولوژی، نانو، ریاضیات، فیزیک و امثال آن در جهان شهرت یافته‌اند، بی‌تفاوتی نشان می‌دهد.

نمی‌دانم شما خبر دارید یا نه. شاید در هیچ رسانه‌ای هم نوشته نشده است که دکتر ایمان افتخاری از دانش‌آموختگان سپاد پس از دریافت درجه دکتری ریاضی خود (در ۲۴ سالگی) از دانشگاه هاروارد که به روایتی بزرگ‌ترین و مهم‌ترین دانشگاه جهان است، به نازگی مدرک فوق دکتری خود را هم در رشته ریاضی از همان دانشگاه دریافت کرده است.

موفقیت دکتر افتخاری کمتر از زدن رکورد وزنه برداری فلان قهرمان نیست که هیچ، شاید مهم‌تر از آن هم باشد. دکتر افتخاری نمونه‌ای از دانش‌آموختگان موفق «سپاد» است که در کمال تواضع و خلوص، با عشق کامل به ایران و انقلاب اسلامی، در همین روزهای اخیر به کشور بازگشته است.

دکتر افتخاری و امثال او، بدون چشمداشت آماده خدمات رسانی به کشورند. اوفقطعاً با مدارجی که طی کرده و مدارجی که دریافت کرده، در هر جای جهان مورد استقبال قرار می‌گیرند. همان گونه که ما برای قدردانی از زحمات وزنه برداران، فوتبالیست‌ها و ورزشکاران دیگر نیرو و بودجه اختصاص می‌دهیم، باید برای دلگرم کردن و حفظ افتخاری و دوستانش هم نیرو صرف کنیم. افتخاری فقط به قدردانی ما نیاز دارد و نه چیز دیگر.

احترام ما و قدردانی ما از این جوانان، به نسل فعلی که در «سپاد» مشغول تحصیل است و برای کنکور آماده می‌شود، می‌آموزد که می‌تواند بعد از پایان تحصیلات در کشور بماند، مورد احترام باشد و به کشورش خدمت کند.

○ ○ ○